

Spis treści

Część IV Złamania miednicy i panewki stawu biodrowego

12 Złamania miednicy

M. TILE	281
12.1 Wstęp	281
12.2 Zrozumienie urazu	281
12.2.1 Struktura pierścieniowa miednicy	283
12.2.2 Anatomia uszkodzeń	283
12.2.3 Stabilność miednicy	285
12.2.3.1 Kompleks krzyżowo-biodrowy	286
12.2.3.2 Dno miednicy	286
12.2.4 Typy sił działających na miednicę i powodujących uraz	287
12.2.5 Efekt działania sił na tkanki miękkie	289
12.3 Klasyfikacja	289
12.3.1 Klasyfikacja kompleksowa – <i>Comprehensive Classification</i> (Tile, 1988)	289
12.3.1.1 Założenia ogólne	289
12.3.2 Typ A – złamania stabilne (tab. 12.2)	290
12.3.3 Typ B – złamania częściowo stabilne (tab. 12.2)	290
12.3.3.1 Urazy typu otwarta księga (przednio-tylna kompresja) (B1, B3.1)	290
12.3.4 Złamania częściowo stabilne (typ B2)	292
12.3.4.1 Złamania spowodowane kompresją boczną (tab. 12.1, 12.2, 12.4)	292
12.3.5 Typ C – złamania niestabilne – całkowite przerwanie tylnego łuku miednicy	296
12.3.6 Rzadziej występujące typy złamań	297
12.3.6.1 Złamania złożone	297
12.3.6.2 Obustronne zwichnięcie stawów krzyżowo-biodrowych z nieuszkodzoną przednią częścią pierścienia miednicy	298
12.3.6.3 Uszkodzenie pierścienia miednicy współistniejące ze złamaniami panewek stawów biodrowych	298
12.4 Przebieg naturalny	298
12.5 Leczenie przerwania ciągłości pierścienia miednicy	300
12.5.1 Ocena pacjenta	300
12.5.1.1 Ogólna ocena pacjenta	300
12.5.1.2 Szczegółowa ocena układu mięśniowo-szkieletowego	301
12.5.1.3 Rozpoznanie niestabilności miednicy	303
12.5.2 Resuscytacja	303
12.5.3 Stabilizacja tymczasowa	305
12.5.3.1 Stabilizator zewnętrzny lub kłamra miedniczna	306
12.5.3.2 Rola wyciągu szkieletowego	307
12.5.3.3 Wczesne zespolenie wewnętrzne	307

12.5.4	Zespolenie ostateczne	308
12.5.4.1	Złamania stabilne (typ A)	308
12.5.4.2	Złamania niestabilne (typ C)	313
12.5.4.3	Techniki operacyjne	322
12.5.4.4	Postępowanie w okresie pooperacyjnym	333
12.5.4.5	Powikłania	334
12.6	Wnioski	334
	Piśmiennictwo	336
	Aktualizacja	337
	Piśmiennictwo do aktualizacji	339
13	Złamania panewki stawu biodrowego	
	M. TILE	341
13.1	Wstęp	341
13.1.1	Przebieg naturalny	341
13.1.2	Anatomia chirurgiczna	345
13.1.3	Mechanizm urazu	345
13.2	Ocena pacjenta	346
13.2.1	Ocena kliniczna	346
13.2.2	Ocena radiologiczna	347
13.2.2.1	Zdjęcia radiologiczne miednicy	347
13.2.2.2	Zdjęcia radiologiczne panewki stawu biodrowego	347
13.2.2.3	Tomografia	348
13.2.2.4	Tomografia komputerowa	348
13.2.2.5	Obrazowanie techniką rezonansu magnetycznego	349
13.3	Klasyfikacja	352
13.4	Leczenie	354
13.4.1	Podjęmowanie decyzji terapeutycznej	354
13.4.2	Czynniki związane ze złamaniem	354
13.4.2.1	Postępowanie nieoperacyjne	354
13.4.3	Postępowanie operacyjne	359
13.4.4	Opieka pooperacyjna	386
13.5	Powikłania	387
13.5.1	Uszkodzenia nerwów	387
13.5.2	Znaczenie całkowitej artroplastyki stawu biodrowego	387
13.6	Wnioski	389
	Piśmiennictwo	391
	Aktualizacja	392
	Piśmiennictwo do aktualizacji	394

Część V Złamania kończyny dolnej

14 Złamania podgłowe oraz międzykrętarzowe kości udowej

J. SCHATZKER	397
14.1 Anatomia oraz ukrwienie	397
14.1.1 Anatomia przekroju głowy kości udowej	397
14.1.1.1 Kąt trzonowo-szyjkowy	397
14.1.1.2 Krętarz większy	397
14.1.2 Ukrwienie	398
14.2 Klasyfikacja	398
14.3 Złamania podgłowe	399
14.3.1 Klasyfikacja	399
14.3.2 Wywiad i badanie fizykalne	401
14.3.3 Badania obrazowe	401
14.3.3.1 Radiogramy	401
14.3.3.2 Scyntygrafia kostna	402
14.3.3.3 Osiowa tomografia komputerowa	402
14.3.3.4 Rezonans magnetyczny	402
14.3.4 Leczenie operacyjne	402
14.3.4.1 Sposoby repozycji	402
14.3.4.2 Metody stabilizacji wewnętrznej	404
14.3.4.3 Metody endoprotezoplastyki	407
14.3.5 Podejmowanie decyzji terapeutycznej	407
14.3.5.1 Złamania nieprzemieszczone	407
14.3.5.2 Złamania przemieszczone	407
14.3.5.3 Sytuacje szczególne dotyczące złamań	409
14.3.6 Postępowanie pooperacyjne	410
14.3.7 Powikłania	410
14.3.7.1 Brak zrostu kostnego / staw rzekomy	410
14.3.7.2 Martwica awaskularna i utrata stabilności zespolenia	411
14.4 Złamania międzykrętarzowe	412
14.4.1 Anatomia chirurgiczna i klasyfikacja	412
14.4.2 Wywiad i badanie fizykalne	413
14.4.3 Leczenie operacyjne	413
14.4.3.1 Repozycja	414
14.4.3.2 Stabilizacja wewnętrzna	415
14.4.4 Postępowanie pooperacyjne	417
14.4.5 Częste wczesne i późne powikłania pooperacyjne	417
Piśmiennictwo	420
Aktualizacja	420
Piśmiennictwo do aktualizacji	424

15 Złamania podkrętarzowe kości udowej

J. SCHATZKER	425
15.1 Uwarunkowania biomechaniczne	425
15.1.1 Siły mechaniczne	425
15.1.2 Stopień rozkawałkowania	425
15.1.3 Poziom złamania	426
15.1.4 Typ złamania	426
15.1.5 Przemieszczenie	426
15.2 Przebieg naturalny	427
15.3 Wskazania do otwartej repozycji i zespolenia wewnętrznego	428
15.4 Techniki chirurgiczne	428
15.4.1 Rozpoznanie	428
15.4.2 Klasyfikacja	428
15.4.3 Planowanie zabiegu chirurgicznego	428
15.4.3.1 Implanty	428
15.4.3.2 Planowanie przedoperacyjne	434
15.4.4 Zabieg chirurgiczny	437
15.4.4.1 Stół operacyjny	437
15.4.4.2 Ułożenie pacjenta	438
15.4.4.3 Dostęp operacyjny w zespoleniu płytkowym	438
15.4.4.4 Technika wprowadzania drutów kierunkowych i zakładania implantów	440
15.4.4.5 Przeszczep kostny	441
15.4.5 Postępowanie pooperacyjne	442
15.4.5.1 Objawy niestabilności	442
15.4.5.2 Zakażenie	443
Piśmiennictwo	443
Aktualizacja	443
Piśmiennictwo do aktualizacji	444

16 Złamania kości udowej

J. SCHATZKER	445
16.1 Wstęp	445
16.2 Czynniki istotne do określenia sposobu leczenia	445
16.3 Leczenie operacyjne	447
16.3.1 Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	447
16.3.1.1 Urazy wielonarządowe	447
16.3.1.2 Uraz głowy	448
16.3.1.3 Złamania otwarte	448
16.3.1.4 Uszkodzenie naczyńniowe	448
16.3.1.5 Złamanie szyjki kości udowej i zwłknięcie stawu biodrowego po tej samej stronie (ipsilateralne) ..	448
16.3.1.6 Złamanie trzonu kości udowej i uszkodzenia więzadeł stawu kolanowego po tej samej stronie (ipsilateralne)	449
16.3.1.7 Uraz typu pływające kolano	449
16.3.1.8 Izolowane złamania trzonu kości udowej	449

16.3.2	Technika operacyjna	450
16.3.2.1	Ułożenie pacjenta, przygotowanie skóry i obłożenie	450
16.3.2.2	Dostęp operacyjny	451
16.3.2.3	Technika repozycji otwartej	451
16.3.2.4	Technika stabilizacji złamań	453
16.3.2.5	Przeszczepy kostne	466
16.3.2.6	Zamknięcie rany	467
16.3.3	Opieka pooperacyjna	467
16.4	Rozważania dodatkowe: otwarte złamania kości udowej	467
	Piśmiennictwo	468
	Aktualizacja	469
	Piśmiennictwo do aktualizacji	470
17	Złamania nadkłykciowe kości udowej (33-A, B i C)	
	J. SCHATZKER	471
17.1	Wstęp	471
17.2	Wytyczne dotyczące leczenia i wskazania do operacji	473
17.2.1	Wskazania bezwzględne	474
17.2.1.1	Złamania śródstawowe, w których nie można odtworzyć adekwatnej zborności stawu na drodze manipulacji	474
17.2.1.2	Otwarte złamania śródstawowe	476
17.2.1.3	Towarzyszące uszkodzenia nerwowo-naczyniowe	476
17.2.1.4	Złamania <i>plateau</i> piszczeli lub złamania rzepki po tej samej stronie	476
17.2.1.5	Złamanie kości piszczelowej po tej samej stronie (pływające kolano)	476
17.2.1.6	Złamania mnogie	476
17.2.1.7	Złamania patologiczne	476
17.2.2	Wskazania względne	477
17.3	Leczenie operacyjne	477
17.3.1	Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	477
17.3.2	Wywiad i badanie fizykalne	477
17.3.3	Ocena radiologiczna	477
17.3.4	Klasyfikacja	478
17.3.5	Planowanie zabiegu chirurgicznego	478
17.3.6	Anatomia chirurgiczna dalszej części kości udowej	480
17.3.7	Ułożenie i obłożenie pacjenta	481
17.3.8	Dostęp operacyjny	481
17.3.8.1	Dostęp boczny	481
17.3.8.2	Dostęp przedni	482
17.3.9	Techniki repozycji i stabilizacji wewnętrznej	483
17.3.9.1	Złamania typu A	484
17.3.9.2	Złamania typu B	489
17.3.9.3	Złamania typu C	490
17.3.9.4	Minimalnie inwazyjna osteosynteza płytkowa, płytka kłykciowa LCP i LISS	492
17.3.9.5	Otwarte złamanie nadkłykciowe	497
17.3.10	Przeszczepy kostne	499
17.3.11	Metakrylan metylu	499

17.4	Postępowanie pooperacyjne	500
17.5	Powikłania	501
17.6	Wnioski	501
	Piśmiennictwo	502
	Aktualizacja	502
	Piśmiennictwo do aktualizacji	505
18	Złamania rzepki	
	J. SCHATZKER	507
18.1	Wstęp	507
18.2	Metody oceny i wskazówki dotyczące leczenia	507
18.3	Klasyfikacja	507
18.3.1	Złamania kostno-chrząstne	507
18.3.2	Złamania gwiaździste	507
18.3.3	Złamania poprzeczne	508
18.3.4	Złamania wieloodłamowe przemieszczone	508
18.4	Leczenie operacyjne	508
18.4.1	Złamania nieprzemieszczone	508
18.4.2	Złamania przemieszczone	509
18.4.2.1	Dostęp operacyjny	509
18.4.2.2	Rozważania biomechaniczne	509
18.4.2.3	Techniki stabilizacji wewnętrznej	509
18.5	Postępowanie pooperacyjne	511
	Piśmiennictwo	511
	Aktualizacja	511
19	Złamania <i>plateau</i> piszczeli	
	J. SCHATZKER	513
19.1	Wstęp	513
19.2	Klasyfikacja i wskazówki dotyczące leczenia	514
19.2.1	Typ I (41-B1)	514
19.2.2	Typ II (41-B3.1)	515
19.2.3	Typ III (41-B2)	517
19.2.4	Typ IV (41-B1, 41-B2 i 41-B3)	517
19.2.5	Typ V (41-C1)	518
19.2.6	Typ VI	519
19.2.7	Zależność między Klasyfikacją kompleksową a 6 typami złamań	520
19.2.8	Bezwzględne wskazania do leczenia operacyjnego	521
19.2.8.1	Złamania otwarte	522
19.2.8.2	Ostry zespół przedziałów powięziowych	522
19.2.8.3	Towarzyszące uszkodzenie naczyńniowe lub nerwowe	523

19.3	Metody oceny	523
19.3.1	Wywiad	523
19.3.2	Badanie fizykalne	523
19.3.3	Badanie radiologiczne	523
19.4	Leczenie operacyjne	525
19.4.1	Planowanie zabiegu chirurgicznego	525
19.4.2	Dostęp operacyjny	525
19.4.3	Ułożenie pacjenta	527
19.4.4	Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	528
19.4.5	Metody repozycji otwartej i stabilizacji wewnętrznej	528
19.4.6	Stabilizacja wewnętrzna poszczególnych typów złamań	532
19.4.6.1	Typ I	532
19.4.6.2	Typ II	532
19.4.6.3	Typ III	533
19.4.6.4	Typ IV	533
19.4.6.5	Typ V	533
19.4.6.6	Typ VI	533
19.4.7	Naprawa więzadeł i łąkotec	534
19.4.8	Postępowanie pooperacyjne	534
19.5	Podsumowanie i wnioski	535
	Piśmiennictwo	537
	Aktualizacja	537
	Piśmiennictwo do aktualizacji	539
20	Złamania kości piszczelowej	
	M. TILE	541
20.1	Wstęp	541
20.2	Przebieg naturalny	542
20.2.1	Szkoła leczenia zachowawczego	543
20.2.2	Szkoła leczenia chirurgicznego	543
20.2.3	Choroba gipsowa	544
20.2.3.1	Zespół ciasnoty przedziałów powięziowych	545
20.2.3.2	Odruchowa dystrofia współczulna	546
20.2.3.3	Choroba zakrzepowo-zatorowa	546
20.2.3.4	Ciężki uraz tkanek miękkich	546
20.2.4	Czynniki wpływające na przebieg naturalny	546
20.2.4.1	Patoanatomia złamania	547
20.2.4.2	Uraz tkanek miękkich	548
20.2.4.3	Inne urazy kończyny	548
20.2.4.4	Czynniki zależne od pacjenta	549
20.2.4.5	Zespół terapeutyczny	549
20.2.5	Podsumowanie	549
20.3	Ocena pacjenta	550
20.3.1	Ocena kliniczna	550
20.3.1.1	Wywiad	550
20.3.1.2	Ocena stanu klinicznego	550
20.3.2	Ocena radiologiczna	552

20.4	Leczenie	552
20.4.1	Podjęmowanie decyzji	552
20.4.2	Leczenie zachowawcze	553
20.4.3	Wskazania do operacji	554
20.4.3.1	Wskazania pierwotne	555
20.4.3.2	Odroczone wskazania pierwotne	563
20.4.3.3	Wskazania wtórne	563
20.4.4	Rola amputacji w ciężkich złamaniach kości piszczelowej	563
20.4.5	Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	564
20.4.6	Metody operacyjne	565
20.4.6.1	Dostęp operacyjny	566
20.4.6.2	Techniki repozycji	567
20.4.6.3	Stabilizacja	569
20.4.6.4	Zamknięcie rany	590
20.4.6.5	Przebieg pooperacyjny	591
20.5	Wnioski	593
	Piśmiennictwo	593
	Aktualizacja	595
	Piśmiennictwo do aktualizacji	597
21	Złamania dalszej przynasady kości piszczelowej obejmujące staw skokowy: złamanie typu <i>pilon</i>	
	D. STEPHEN	599
21.1	Wstęp	599
21.2	Przegląd	599
21.2.1	Charakter urazu	599
21.2.1.1	Kompresja osiowa	599
21.2.1.2	Siły ścinające (rozciągania)	601
21.2.1.3	Złożone	602
21.2.2	Stan kości	602
21.2.3	Stan tkanek miękkich	602
21.2.4	Trudności techniczne	603
21.2.5	Dylemat	603
21.2.6	Podsumowanie	605
21.3	Klasyfikacja	605
21.3.1	Klasyfikacja kompleksowa AO CCF	605
21.3.2	Zastosowanie klasyfikacji w procesie podejmowania decyzji	607
21.3.2.1	Strzałka	607
21.3.2.2	Powierzchnia stawowa kości piszczelowej	607
21.3.2.3	Dalsza przynasada kości piszczelowej	607
21.3.3	Charakter złamania	607
21.4	Ocena pacjenta	608
21.4.1	Ocena kliniczna	608
21.4.2	Ocena radiologiczna	611
21.5	Wskazania do operacji	611
21.5.1	Minimalne przemieszczenie	611
21.5.2	Znaczne przemieszczenie	611
21.5.2.1	Złamania nadające się do operacji	611

21.6	Technika operacyjna	613
21.6.1	Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	613
21.6.2	Dostęp operacyjny	616
21.6.2.1	Tkanki miękkie	616
21.6.2.2	Tkanka kostna	616
21.6.3	Techniki stabilizacji wewnętrznej	617
21.6.3.1	Bez złamania strzałki	617
21.6.3.2	Ze złamaniem strzałki	617
21.6.4	Zamknięcie rany	621
21.6.5	Opieka pooperacyjna	621
21.6.5.1	Wczesna opieka pooperacyjna	621
21.6.5.2	Późna opieka pooperacyjna	623
21.7	Częste problemy związane z leczeniem	623
21.7.1	Błędny proces decyzyjny	624
21.7.2	Operowanie z dostępu przez uszkodzoną skórę	625
21.7.3	Trudności techniczne ze strzałką	625
21.7.4	Trudności techniczne ze złamaniami kości piszczelowej	626
21.7.5	Niewłaściwa opieka pooperacyjna	626
21.8	Późna rekonstrukcja: nieprawidłowy zrost	626
	Piśmiennictwo	627
	Aktualizacja	628
	Piśmiennictwo do aktualizacji	628

22 Złamania okolicy stawu skokowego – złamania kostek goleni

	M. TILE	629
22.1	Wstęp	629
22.1.1	Podstawowe zasady	629
22.1.2	Rozważania anatomiczne	629
22.1.2.1	Stabilność	629
22.1.2.2	Zborność (kongruencja)	630
22.1.2.3	Fizjologia	631
22.1.2.4	Patoanatomia	631
22.1.3	Przebieg naturalny	633
22.1.4	Mechanizm urazu	635
22.1.4.1	Supinacja–przywiedzenie (supinacja–addukcja)	636
22.1.4.2	Ewersja–odwiedzenie	636
22.2	Klasyfikacja	637
22.2.1	Wstęp	637
22.2.2	Kompleksowa klasyfikacja złamań (CCF – <i>Comprehensive Classification of Fractures</i>) (ryc. 22.14)	639
22.2.2.1	Typ A	640
22.2.2.2	Typ B	641
22.2.2.3	Typ C	642
22.2.2.4	Izolowane złamanie kostki przyśrodkowej	644
22.3	Ocena stabilności	644
22.3.1	Ocena kliniczna	644
22.3.1.1	Wywiad	644
22.3.1.2	Badanie fizykalne	645

22.3.2	Ocena radiologiczna	645
22.3.2.1	Kompleks boczny: strzałka i więzozrost piszczelowo-strzałkowy	645
22.3.2.2	Kość skokowa	646
22.3.2.3	Tyłny brzeg kości piszczelowej	648
22.3.2.4	Kompleks przyśrodkowy	648
22.4	Leczenie	648
22.4.1	Podjęmowanie decyzji	648
22.4.1.1	Typ A	648
22.4.1.2	Typy B i C	649
22.4.1.3	Izolowane złamanie kostki przyśrodkowej	652
22.4.2	Technika operacyjna	652
22.4.2.1	Opaska pneumatyczna	652
22.4.2.2	Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	652
22.4.2.3	Dostęp operacyjny	652
22.4.2.4	Otwarte nastawienie i zespolenie wewnętrzne	653
22.4.3	Zamknięcie rany	661
22.4.4	Postępowanie pooperacyjne	661
22.4.4.1	Postępowanie bezpośrednio po zabiegu	661
22.4.4.2	Wczesne uruchamianie	664
22.5	Szczególne problemy w złamaniach okolicy stawu skokowego	664
22.5.1	Otwarte złamania okolicy stawu skokowego	664
22.5.2	Złamania okolicy stawu skokowego u osób starszych	665
22.5.3	Pierwotna artrodeza stawu skokowego	666
22.5.4	Wydłużenie strzałki w przypadku nieprawidłowego zrostu	666
22.5.5	Osteotomia nadkostkowa	667
22.5.6	Złamania okolicy stawu skokowego w okresie wzrastania	668
	Piśmiennictwo	669
	Aktualizacja	670
	Piśmiennictwo do aktualizacji	671
23	Złamania kości skokowej	
	M. TILE	673
23.1	Wstęp	673
23.2	Rozważania anatomiczne	673
23.2.1	Anatomia unaczynienia	674
23.2.1.1	Zewnątrzkościowe unaczynienie tętnicze	674
23.2.1.2	Śródkościowe	675
23.2.1.3	Podsumowanie	677
23.2.2	Mechanizm urazu	677
23.2.2.1	Najczęstszy typ uszkodzenia	677
23.2.2.2	Atypowe rodzaje złamań	678
23.2.2.3	Całkowite zwichnięcie kości skokowej	678
23.3	Klasyfikacja i przebieg naturalny	678
23.3.1	Złamania trzonu kości skokowej	679
23.3.2	Złamania szyjki kości skokowej	680
23.3.2.1	Typ A: nieprzemieszczone złamania szyjki kości skokowej	680
23.3.2.2	Typ B: przemieszczone złamania szyjki kości skokowej z podwichnięciem w stawie skokowym dolnym	681
23.3.2.3	Typ C: przemieszczone złamania szyjki kości skokowej z tylnym zwichnięciem trzonu	683

23.3.3	Zwichnięcie stawu skokowego dolnego	685
23.3.4	Całkowite zwichnięcie kości skokowej	685
23.4	Postępowanie	686
23.4.1	Ocena	686
23.4.1.1	Ocena kliniczna	686
23.4.1.2	Ocena radiologiczna	686
23.4.2	Podjęmowanie decyzji	687
23.4.2.1	Złamania trzonu	687
23.4.2.2	Złamania szyjki kości skokowej	688
23.4.3	Technika operacyjna	691
23.4.3.1	Czas przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego	691
23.4.3.2	Antybiotyki	691
23.4.3.3	Opaska pneumatyczna	692
23.4.3.4	Dostęp operacyjny	692
23.4.3.5	Stabilne zespolenie wewnętrzne	694
23.4.3.6	Opieka pooperacyjna	694
23.4.4	Szczególne problemy	700
23.4.4.1	Złamania otwarte i złamania ze zwichnięciem	700
23.4.4.2	Rozkawałkowane złamania trzonu kości skokowej	700
	Piśmiennictwo	701
	Aktualizacja	701
	Piśmiennictwo do aktualizacji	702
24	Złamania kości piętowej	
	M. TILE	703
24.1	Wstęp	703
24.2	Anatomia	704
24.3	Patoanatomia (mechanizm urazu; ryc. 24.3)	705
24.4	Klasyfikacja	706
24.5	Ocena pacjenta	708
24.5.1	Ocena kliniczna	708
24.5.2	Ocena radiologiczna	708
24.6	Podjęmowanie decyzji terapeutycznej	708
24.6.1	Czynniki związane ze złamaniem	708
24.6.2	Czynniki związane z pacjentem	709
24.7	Leczenie	711
24.7.1	Leczenie zachowawcze	711
24.7.2	Leczenie operacyjne	711
24.7.2.1	Zagadnienia ogólne	711
24.7.2.2	Zagadnienia szczegółowe	711
24.8	Opieka pooperacyjna	716
24.9	Rokowanie i wyniki	717
24.10	Wnioski	717
	Piśmiennictwo	718
	Aktualizacja	718
	Piśmiennictwo do aktualizacji	720

25	Urazy środkowej części stopy i przodostopia	
	D.J.G. STEPHEN	721
25.1	Złamania kości łódkowatej	721
25.1.1	Anatomia	721
25.1.2	Leczenie	721
25.2	Złamania kości sześcienniej	724
25.3	Złamania kości śródstopia	725
25.3.1	Anatomia	725
25.3.2	Leczenie	725
25.3.3	Złamania bliższej części V kości śródstopia	729
25.3.3.1	Anatomia	729
25.3.3.2	Rozpoznanie kliniczne i radiologiczne	730
25.3.3.3	Leczenie	730
25.4	Złamania paliczków	732
25.5	Złamania ze zwknięciem stawu stępowo-śródstopnego (staw Lisfranca)	733
25.5.1	Anatomia	733
25.5.2	Mechanizm i klasyfikacja	733
25.5.3	Rozpoznanie kliniczne i radiologiczne	734
25.5.4	Leczenie	734
25.6	Zwknięcia w stawach śródstopno-paliczkowych	736
25.7	Zespoły ciasnoty przedziałów powięziowych stopy	738
	Piśmiennictwo	741
	Aktualizacja	742
	Piśmiennictwo do aktualizacji	742
	Indeks – tom 1	743
	Indeks – tom 2	753